

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ ВІД ЗА-
НЕПАДУ КОЗАЦЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Передвісники нового

ПРОБЛЕМИ ВІДРОДЖЕННЯ

Українське національне відродження почалося під кінець ХVIII ст. Початок йому дало Лівобережжя і ті українські землі, на яких найдовше збереглися здобутки хмельниччини, хоч і обкреслені московською владою до дуже малих розмірів. Тут на лівобережжі залишилися численні нащадки козацької старшини - тодішні більші землевласники, а також і рядове козацтво, яке домогалося признання для себе дворянських привілеїв. Боротьба за привілеї скоро перемінилась у боротьбу за національні права. Вистане згадати, що 1791 р. полтавський дворянин Василь Капніст їздив до Берліна, де він шукав підмоги проти панування Москви. З початком ХІХ ст. тек коштом місцевого дворянства і купецтва засновадо у Харкові університет. Але цей український рух відбувався виключно між українським панством та освіченими кругами, він мас ще не зачіпав.

На правобережжі, панська верства була польського походження, або спольщена українського походження. У томунасі частина колишнього українського панства, що зчасом була спольщилась, почала повертати назад до свого народу. І так на Київському Університеті прийшло до зближення між правобережними та лівобережними українцями. Тут і зав'язалось у другій половині 40-вих років ХІХ ст. таємне товариство п.н. "Кирило-Методіївське братство", що виробило першу політичну програму для українців.

До цього товариства належав цвіт тодішньої української інтелігенції: Микола Костомарів, Пантелеймон Куліш та ін. Належав туди різний світоглядово елемент. Були там прихильники федерації з Московщиною, були там слав'янофіли, тільки Шевченко стояв безоглядно на становищі самостійності України. Його самостійництво і було причиною, що він тільки стояв у зв'язках з Кирилометодіївцями, а сам офіційно до нього не належав. Самі "братчики" лякались гостро революційної вдачі і світогляду Шевченка.

Кирило-Методіївське братство вспів царський уряд зліквідувати заки воно могло взятись до практичної роботи. Політичною програмою цього товариства була все-слав'янська федерація - "Союз Слов'янський". У склад цього союзу повинні би входити москалі, українці, поляки, чехи, словаки, хорвати, серби й болгари. Московська імперія мала б ділитись на три московські штати, два українські, два надволжанські, два південні, два сибірські, два кавказькі. Царський уряд здавив цю організацію, а розмахілий терор царських посіпак утруднював українцям дальше організуватися.

"БАЛАГУЛИ", "ХЛОПОМАНИ-УКРАЇНОФІЛИ"

Одначе удар, який дістав московський царат у Кримській війні звільнив дещо внутрішній натиск московського панування. І так найскорше підносять голову українці, що були у Петрограді. За ними іде Київ. На Україні скрізь іде велика освітня праця під проводом т.зв. українофілів або - "хлопоманів".

Вже після польського повстання 1830-31 р. в Росії, яке заломилось, частина спольщеної шляхти на правобережжі почала шукати зв'язку з українським народом. Були це т.зв. "балагули". Вони старались уподібнитись до селянства тим, що носили його нону, співали його пісні і говорили його мовою. Крім того "балагули" поширювали серед нашого селянства польські революційні кличі, бажаючи приєднати його до справи польського повстання! У 50 роках ХІХ ст. серед студентської молоді повстає новий рух п.н. "хлопоманства". "Хлопомани" були в дійсності продовженням "балагульства", одначе в далеко культурніших формах та з багатим змістом. "Хлопомани" вже цілком одверто зривають з польськістю і признають себе українцями. І коли польські круги почали поготівитись до повстання, що вибухло 1863 р. хлопомани відмовились здебільша брати в ньому участь. Праця хлопоманів-"українофілів" обмежувалась до праць наукових та освітніх. Одначе царський уряд дуже скоро побачив небезпеку для цілості московської імперії, що ішов від пробудження

українського народу і після вступних переслідувань, що зруйнували осередки української національної праці, прийшов 1863 р. славний тайний обіжник московського міністра Валуєва, яким Москва загадала знищити український народ. Сталось одначе не так. Живучість української раси перемогла валуєвський терор. ПОЛІТИЧНА ДУМКА МОЛОДІ У ДРАГОМАНОВА.

Роки важкого терору очистили український рух з елементів хитких та непевних. Під тиском московської асиміляційної політики почала народжуватись, хоч і квола, але все таки політична думка серед української молоді. Нове покоління визнало українофільство вже невідстарчалним і стануло на ґрунт політичної роботи в українському патріотичному дусі. Вийчасі виступає постать Драгоманова, який ідучи з духом часу осудив культурництво українофілів в користь політичної роботи. Але він одночасно скерував напрям української політичної роботи на неправильні рейки. Драгоманів, як москвофіл, видвигнув гасло політичної боротьби за зміну соціально-го устрою в рямах цілої московської імперії. Політичну самостійність України він уважав утопією. І тому, що це був здібний чоловік, він своїми працями приніс не-обчислені шкоди Україні, бо виховав цілі кадри ідейних москвофілів, що принесли нам більше шкоди, чим всі платні агенти московського імперіялізму.

Отож український рух під кінець XIX ст. став на шлях політичної роботи. Вперед ця робота йшла необ'єднано. Кожна "Громада" 70-тих років була самостійна організація. Лучила їх водно тільки національна свідомість. У тодішніх українських громадах гуртувались одначе одиниці різних суспільних та політичних світоглядів, від соціалістів-марксистів до буржуазних демократів, від автономістів до самостійників. Але всі вони були свідомі того, що вони є українці і що існуюче суспільне і політичне положення України є нестерпне. Це спонукує кращих представників нового українського руху до об'єднання всіх Громад на політичній платформі в одній організації.

Нові сили

ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ І РУП.

Першою такою тайною організацією була організація "Тарасівців". Другою організацією, що повстала дещо пізніше /1897 р./ була "Загальна Українська безпартійна демократична організація", у Києві. Це була підпільна організація, що складалась з місцевих автономних громад, зв'язаних зі собою. Її виконавчою була виборна Центральна Рада, законодавчим тілом - періодичні з'їзди делегатів місцевих громад, що відбувались тричі у рік. Завдання цієї організації було з'єднати всіх українців до боротьби за національні права українського народу. Свою діяльність проявила вона у пропаганді ідеї українського відродження, в більшості серед інтелігенції, і в тому, що організувала свідомі елементи, розповсюджувала видання, тощо. Ця організація була інтелігентська, майже не зв'язана з широкими масами. Тому елементи, що були прихильниками політичної роботи серед мас почали шукати за іншою організацією і так в кінці 90-их р. повстає організація п.н. "Українська Соціалдемократія" до якої належала і Леся Українка. Ця організація видала 1897-98 рр. дві гектографовані книжечки "Програма групи" і "Про соціал-демократичну роботу серед українського селянства". Незалежно від цієї групи 1898 року на Київщині повстала українська селянська організація "Група сільських робітників соц.-дем. Київської Губернії". Між обома групами почали нав'язуватись зносини, але поліція обом їм сказала амінь. Першою справді політичною революційною організацією була "Револуційна Українська Партія", /РУП/. Початок її був такий. 1899 р. у Харкові під проводом Д. Антоновича групу українських студентів заснував під цією назвою організацію, що висунула гасло боротьби за визволення України. Але РУП не була однородна під оглядом світоглядом. В. Дорошенко, діяльний член цієї партії пише так про причини її повстання: "Молодіж не могла вдоволитися "Київською Стариною", метеликами і етнографічними записками, її хотілося стати до одвертої боротьби з московським урядом за права українського народу, вийти з душних кабінетів старих українофілів на широку вулицю. Як результат цього пориву до живої діяльності, протесту проти мертвоти старих і повсталася РУП, яка притягла до себе всі живіші, активніші, радикально настроєні елементи тодішньої української молодіж" /"Рев. Українська Партія", В. Дорошенко/.

РУП, УНП і УСДР.

Свою діяльність розпочала РУП виданням у Львові 1900 р. брошури п.н. "Са-

мостійна Україна", що її написав М. Міхновський, а сам здається не був членом цієї партії. Ця брошура мала заступити партії програму. Вона закликала до боротьби за українську державність. Рівночасно почав друкуватися у Львові нелегальний орган РУП "Гасло". І тут зразу ми бачимо, як світоглядіві розходження починають розсаджувати молоду партію. У першому числі "Гасла" видруковано заяву, що РУП є "класова організація робочих мас України". Це було причиною, що від партії відкололась частина її членів, які створили окрему партію п.н. "Народна Українська Партія", що 1917 р. назвала себе "партією соціалістів-самостійників". У РУП гуртувався національно свідомий елемент з-поміж інтелігенції, що змагав до політичної самостійності України. 1902 р. відбувається партійний з'їзд РУП у Києві, на якому вибрано Центральний Комітет партії з осідком у Києві, вирішено вибрати "Закордонний Комітет" і видавати популярний часопис для селян п.н. "Селянин. Через виступлення з партії скрайне самостійницької течії, в партії щораз то більше закорінюється концепція автономної української держави у федеративній "російській державі", особливо під впливом драгоманівщини і марксизму.

Під натиском т.зв. "Закордонного Комітету", що був під сильним впливом московської марксістської думки, РУП в першому числі "Гасла" з 1903 р. відрікається офіційно першої своєї брошури "Самостійна Україна". Другий партійний з'їзд у Львові 1904 р. мав ствердити вже соціал-демократичний напрям партії. Але цей з'їзд розбився з приводу національного питання. Особливо члени "Закордонного Комітету" виступали за тим, щоб РУП пристала до московської РСДРП /Російська Соціал-Демократична Робітнича Партія/, як її обласна організація на українських землях. Ця течія домагалась усунути точки про самостійність. Україні, вони навіть не домагались права на автономію. Її найбільшим домаганням була т.зв. обласна самоуправа на українських землях. Внаслідок цього з РУП виступив цілий ряд членів, які заклали окрему партію п.н. "Українська Соціал-Демократія". Ця партія 1905 р. вступила до РСДРП, як її краєва організація п.н. "Українська Соціал-демократична Спілка". Вона відіграла сумну роль у нашому політичному житті. Була це українська принада на гачку московського інтелігентсько-пролетарського імперіалізму. Що цікаве, так це те, що українське робітництво, що було охоплене організацією РУП не пішло за своїми інтелігентсько-марксістськими москвофілами. Українські свідомі робітники публічно нап'ятували цей розкол і доходило не раз до того, що вони на масівках збирались побити зрадників українського робітничого фронту. Після цього відколу слідував ще один відскок групи інтелігентів з РУП під проводом Д. Антоновича. Це були т.зв. "обласники". Назва їх пішла від того, що вони вважали, що українська національна справа може бути розв'язана в органах краєвого самоврядування і не годились на самостійність української держави. Ця група вступила до РСДРП, а Антонович остався поза скобками взагалі партійного життя.

ЗМІНА РУП НА УСДРП.

Очищена в цей спосіб з москвофільських марксистів, РУП стала ніби чисто українською марксістсько-соціалістичною партією українського робітництва. 1905 р., в час, коли політичне життя на східно-українських землях незвичайно оживилось, бо був це час першої революції у московській імперії, відбувся у Києві другий партійний з'їзд, на якому затверджено соціал-демократичний напрям партії і змінено її назву з "Революційна Українська Партія" на назву "Українська Соціал-Демократична Робітнича Партія", в скороченні УСДРП. Так закінчила РУП дорогу через два етапи. Перший етап можна б сказати патріотичний, коли партія спиралась на селянство від 1900 до 1903 р. Другий етап до 1905 р., коли партія зі селянської ставала партією міського пролетаріату. На закінчення цього етапу приходить другий з'їзд партії, на якому замінено стару назву РУП на УСДРП, бо ця назва відповідала найкраще ідеологічному змістові партії. Від 1905 р. до 1907 р. іде третій етап колишньої РУП. Був це час незвичайно напруженої діяльності. 1906 р. прийшли вибори до Думи I-ої. Українці ці вибори бойкотували. Однак мимо всього здобули поважну кількість голосів в Думі I. У виборах до Думи II і III українці брали вже активну участь. 1906 р. починає у Петрограді виходити журнал УСДРП "Вільна Україна", однак його скоро ліквідує цензура. Ця сама доля стрінула і орган партії "Боротьба" і саму спробу видавати часопис "Воля". 1907 р. почав виходити "Соціал-Демократ", але на п'ятому числі і його ліквідувала царська цензура. Був це останній рік першої діяльності партії.

ПОЛІТИЧНИЙ СВІТОГЛЯД УСДРП.

УСДРП, як партія соціал-демократична, як основу свого світогляду визнала революційну еволюцію соціального і політичного устрою московської імперії. Значить, самодержавіє мала змінити буржуазно-демократична революція, а в далекій будучині доперва пролетаріат мав завести шляхом революції соціалізм. Ціла московська імперія мала б бути перебудована на федерацію всіх народів, що находились в її межах. Так отже і Україна мала б творити автономну державу, зі своєю внутрішньою самоуправою. Армія, скарб, зовнішня торгівля мали б належати до центральної влади, яку мали б творити представники автономних країв.

Проблема соціального устрою спочатку в РУП не виступає ясно. Крім заяв, що РУП стоїть на платформі соціалізму, в тому напрямі нічого не було сказано. До перва 1903-1904 рр. у "проекті програми" РУП видвигнуто домагання 8-годинного робочого дня для робітників і 42-годинного відпочинку на тиждень. Для селян "проект програми" домагався знесення викупних, оброчних і всяких податкових платежів, що ними були обтяжені тільки селяни. Дальше висунуто там домагання, щоб селянам можна було вільно розпоряджатись своєю власністю, знесення сервітутів. Програма домагалась конфіскації державних та церковних земель у власність місцевих самоуправ. У державі мав панувати демократичний устрій зі соймом, з чотирьохприкметниковими виборами до сойму.

Чужими і своїми стежками.

НА МОТУЗКУ ПОГУБНИХ ДУМОК ЧУЖИХ ІНТЕРЕСІВ.

Питання тепер чому саме в ті часи гасла голошені марксістським соціалізмом, що пили в Україну як безпосередньо зі Заходу, так і посередньо через Московщину, були більш приємливі, ніж гасла національної революції. Відповідь на це можливо дати, коли візьмемо під увагу, що речниками невдоволення з існуючого режиму була в той час українська інтелігенція, що вчилася у чужій школі, що духом всякала у чужу культуру. У нас призабулись традиції власної державності. Під обухом Московщини вигинули ці освічені елементи українського народу, що могли б старі наші національні традиції передати новій генерації. В додатку, займанець докладав всіх сил, щоб наш національний геній не міг проявитись ні на полі науки, ні мистецтва, ні тим більше політичної і суспільної діяльності. Це довело вкінці до того, що українська земля опинилася далеко позаду західно-європейських народів.

А в той час на заході розцвітав марксизм. Значить, пересічний українець-інтелігент, що в додатку виходив з московської школи вважав за відповідне таке бути "соціалістом". І то тим більше, що в Україні справа національного визиску тісно в'язалась зі справою визиску соціального. А це як до того додати, що марксістський соціалізм ніс всім народам право на самовизначення, що нібито заказував визискувати державним народам недержавні, що це створювало ще кращі умовини для його вкорінення. Тим більше, що цій наївній вірі у братерство працюючих мас всіх народів приготував ґрунт в Україні Драгоманів. Він намагався скерувати наші визвольні змагання, наше стремління до державності на боротьбу за зміну суспільного устрою у братерській єдності з московським народом, з яким він хотів бачити Україну зв'язаною на віки. А що це була авторитетна людина - професор університету, - то його шкідливі думки частина нашої молодії інтелігенції ликнула з доброю вірою. Дальше ідея федералізму /союзу з Москвою/ мала ще одного сильного предтечу. - слав'янофіла Костомарова, члена Кирило-Методіївського братства. Це так само був професор і розумна людина. Тим отже більше пошкодили нам його думки про федеральний устрій московської імперії. Ґрунт під марксістський інтер-націоналізм був добре підготований і догідний. Українська національна політична думка натемисть не була розроблена. А по другій стороні стояв світ розроблений теоретично та багатий засобами матеріяльними, потрібними до ведення революційної роботи проти царату. А на кінець, на тому світі висіла вівіска західно-європейськості, культурності і т.д.

САМОСТІЙНИЦЬКА ДУМКА

В той час з попелу забуття починала розтлівати і наша власна самостійницька думка. Перед нею стояли два завдання. Перше завдання нав'язати контакт з минулим народом, Друге завдання - примінити боротьбу за старі ідеали української раси до нових умовин. Річ ясна, що це не було так легко. Тому не дивниця, що перші реч-

ники українського націоналізму такі неспілі в чині, хоч їм не бракувало особистої відваги. Вони не вміли получить в одно соціальної справи з національною з одної сторони, а з другої, розтягнути українську визвольну боротьбу у цілій московській імперії. Правда, вони читали історію України. Вони знали, що був час, коли Україна верховодила на просторах європейської частини московської імперії, заходила своїми впливами ген аж у Азію. Але вони не знали ще, як воскресити ці старі традиції у нових умовах поневолення. Вони не вміли начеркнути велетенського образу відновленої України і нового ладу в Україні і між народами у світі. І тому їм не судилось увійти у маси. А тим самим вони були позбавлені можливості створити собі потрібну революційну армію. Бо революційна ідея, як довго не доспіє в ній вповні образ прийдешнього світа, який вона несе, не може мати масового характеру. Щоб вона доспіла, її треба безнастанної боєвої заправи.

НА ПОРОЗІ 1917 РОКУ

У березні 1917 р. російською імперією сколихнула велика революція. Українці - салдати петроградського гарнізону перші своїми багнетами рішили долю старого порядку. І українці скрізь творили авангард революції. На фронті, у запілля, по більших і менших містах цілої імперії. Українські ж землі спалахнули найсильнішим полум'ям революції.

Революція відкривала перед Україною велетенські можливості. Це був час, в якому сила так могутньої ще недавно російської імперії захиталася на всіх її розлогих теренах. Україна спеціально закипіла революційним запалом, рванулася до творення нового життя, тут мов з-під землі заклекотіла велетенська енергія національної волі до свободного життя, до боротьби, до творення нового світу. Поверх двох мільйонів синів українського народу держало зброю у своїх руках. Розкинені великими сукупними масами по всіх просторах і фронтах російської імперії - українці - салдати навіть у столиці її стояли трьома повними полками, що перші підняли на своїх багнетах прапор революції.

Україна могла могутньо сказати світові своє слово. Вона могла не тільки визволитися, струснути зі себе вікове ярмо неволі, але й, використовуючи хвилеве ослаблення московської нації - раз на все розторопити її імперіальну потугу, зіпхнути її у становище підрядних світових сил. Вона могла силою своєю розміститися на Сході Європи, так як це було у часах Володимира Великого. Могла перебувати все довкруги себе так, як це для неї, для її молодого життя і могутності було б найдогідніше.

Та не так воно ставалося. Незважаючи на такий догідний час - не довелося українській нації відразу розгорнути своїх сил в напрямі негайного творення сильної і могутньої української держави. У революцію Україна увійшла без виразної своєї державницької ідеї і без здорового національного проводу. "У вогні її окраденою збудили!" Двістілітня неволя під московською кормигою зробила була своє.

Щоб революція на Україні відразу могла робити те, що є ціллю української національної революції. Щоб з місця тринула українські зреволюціоновані маси до боротьби з ворогом, змела його число з лица землі, розправила з накиненим ним соціальним ладом, створила свою сильну армію, поставила озброєні державні кордони на найдаальших границях української землі і приступила до революційного будівництва сильної, могутньої, опертої на новому ладі і нових силах української великодержавності, - українська нація мусіла б була увійти у революцію не тою, якою увійшла. Треба було державницько вихованих уже передтим в боротьбі з ворогом широких українських мас. І треба було дійсно революційного проводу. Треба було проводу, який би усвідомив собі той великий час, у який увійшла українська нація і станувши на чолі української революції певною і невгнutoю рукою вивів увесь народ на великий шлях творення Української Держави. А щоб такою увійшла була українська нація у час свого великого Зриву, - треба було, щоб український народ ще перед своїм зривом розпочав був революційну боротьбу на всіх ділянках свого життя.

Тільки тоді була б запорука, що не буде змарнований ні один день Великого часу. Але так не було. Двістілітня неволя зуміла зробити своє - приспала широкі українські народні маси, а провідні шари українського народу, ватративши мучне

розуміння життя, захопились злочинною ідеєю братерства всіх народів.

Українське селянство, хоч не сила була ворогові його цілковито прибити, таки бунтувалося воно проти неволі, але шляху боротьби воно не знало і не було й сили, яка б хотіла вести його у бій з ворогом. У глибині національної душі українського селянства жили ще спогади давніх часів. Їх пригадували могили і кургани так густо засіяні на Україні, розбуджували козацькі думи та найбільше "Кобзар" Великого Сина України. В українському селянстві були закладені великі сили української нації. Та не було до революції кому розв'язати, розбурхати цих сил, оформити їх ідеєю боротьби за державність, zorganizувати і повести у бій за те, що відчула народна українська душа.

Українське робітництво, перебуваючи у змосковчених містах України, далось майже цілковитою ідеєю соціалізму заманути у ряди московського робітництва і жило тим, чим жило воно, забувши за те, що вічною у світі є боротьба націй, що кожна нація у всіх своїх верствах дбає тільки про своє добро. Українське робітництво вірило московському і разом з ним боролось тільки проти царату, а не проти Москви. Потонувши у морі московського робітництва, - українське робітництво теж не готовилося до тієї великої ролі, яку треба було йому відіграти в Час Революційного Зриву, коли воно одиноким могло вхопити у свої українські руки МІСТО на Україні. Місто завжди панує над всім, що довкруги нього. І знаючи це, ворог на протязі соток літ свого панування на українській землі зумів зробити з колись чисто українських міст фортеці своєї сили на Україні. Він їх опанував своїм елементом і перетворив їх у свої острівці, які панували над морем українських сіл. І тому особливо українське робітництво мало зіграти велику революційну роль у час вибуху Революції на Україні. До цієї ролі воно не готовилося, бо служило не своїй нації, а "робітничій класі усіх народів" - московській робітничій класі і тим самим московській нації.

Українська інтелігенція йшла тим шляхом, що і ведене нею українське робітництво. Вона вірила в соціалізм. Вірила в те, що мусить зникнути боротьба націй, що працюючі усіх народів об'єднаються в одну спільну родину, де не буде вже ворожнечі. Тому вона була проти боротьби за свою самостійну державу, бо це віддалало б той час "великого всесвітнього раю". Кличі соціалізму, які впали до того ще й на хвору, роз'їджену рабством її душу творили те, що вона не тільки во ім'я цих кличів едналися з московськими соціалістами, але й не була в силі зробити ніодного самостійного кроку, який би не подобався її московським "братом во соціалізмі", що перш за все пам'ятали про свій московський великодержавний інтерес.

Для українських соціалістів ідеалом було не творення своєї самостійної держави, бо цей, як вони писали "шовіністичний крок віддаляв тільки час всесвітнього раю". Тому всі свої сили спрямовували не в напрямку боротьби з нацією ворогом, а тільки з царатом; вони не хотіли відриватися від Росії, а тільки змінити в ній царський лад на новий.

Тільки мала частина української інтелігенції держалася чисто національної ідеології. Тільки невеличкий гурт їх був. Ці люди знали життя таким, як воно є, знали історію української нації, знали те, що Україну поневолив не царат, а москалі і вони хоч змінять лад в Росії то до України все будуть відноситися як до своєї колонії. Це були самостійники, але самостійницький рух щойно родився. До революції не міг він оформитися в сильну організовану силу і очолити собою змагання нації.

Такою входила українська нація у Велику Революцію 1917 року. Коли ж вибив дзвін Революції, коли розтріскалися перержавні обручі, якими царський режим скував свою імперію - Україна дійсно могутньо була пробудилася. Придавлені сили української стихії рванулися в життя. Народні маси зрухнулися, запрагли свого вільного життя. З нетрів народної душі почали відживати давні традиції і з дійсно незвичайною силою почав ділати "Кобзар". Блакитножовті прапори й образ творця Заповіту, а не що інше заколисалися над українськими розбудженими масами. Порив був могутній. Та скермуватися відразу в сторону найбільшої Заповіді нації - в сторону негайного будування своєї держави - цей порив ще не міг. Був підйом, була жажда, була сильна воля, але не було ще в найширших масах ані в її провідниках свідомості одиноким дійсною Цілі, ані шляхів до неї. Ця - друга чеснота національної волі мала щойно родитися в розгарі самої революції.

Революція, яка кинула у розгар революційного і національного життя найширші

маси українського народу, яка розбудила жагоду нового, вільного життя - щойно вона започаткувала в душі і політичній свідомості народу новий процес. Великий процес перероджування та ставання української нації. Революційний час, його чар, його запал, його натуга, спільні хвилини великого обурення і ненависти, які щораз більше знімалися у сторону нації - ворога, - все це перероджувало народні українські маси, кувало нову душу, нового українця. Малорос протягом місяця стає українцем. А цей неопіт - українець кинувшись у вир революційного життя, в ту велику політичній свідомості, почав поволі переконуватися, що життя це завзята і безпощадна боротьба націй, що боротьба - право, а сила - справедливість, що нація - найвищий закон.

Щоб пізнати цей процес ставання української нації, щоб глибоко застановитися над усіма справами, що тривожили нас у цей Великий Час - треба пройти слідом 1917 р.

ВІДПОВІДЬТЕ НА ТАКІ ПИТАННЯ:

1. Коли і де почалось українське національне відродження? Що знаєте про його початки? Що таке "Кирило-Методіївське братство", коли воно повстало та чого хотіло?
2. Хто такі "балагули", коли вони з'явилися та що робили? Що знаєте про "хлопоманів-українофілів"?
3. Хто був Драгоманів і чого він хотів? Що почала робити тодішня молодь?
4. Як називалась перша тайна організація другої половини XIX сторіччя? Що знаєте про "Загальну Українську безпартійну демократичну організацію"?
5. З чого опчалась діяльність РУП? Що знаєте про "Гасло"? Що таке УНП і чому з'явилась у той час? Хто гуртувався в УНП? Що таке "Закордонний Комітет"? Що знаєте про УСДРП? - чому ця партія повстала та яка її роль в натові політичній житті? Як прийшло до зміни РУП на УСДРП?
6. Який був політичний світогляд УСДРП?
7. Звідкіля напливали до нас погубні чужі думки? Які причини слабого вияву нашої здорової думки, а широкого росту погубних течій серед тодішнього нашого суспільства - головного образованого?
8. Чим здобував собі марксістський соціалізм прихильників? Чому вважають Драгоманова і Костомарова за тих, що підготовляли ґрунт марксістському соціалізму серед українців?
9. Чи повст авал в той час і така думка, але нам корисна? Які завдання стояли перед самостійниками? Чого їм бракувало? Чи мали вони рішальний вплив на маси? Чого треба революційній ідеї?
10. Хто почав революцію? 1917 р? Що відкривала вона, які можливості для України? А як сталося і чому?
11. Що представляло собою українське селянство в час революції? Якими стежками ходило українське робітництво і інтелігенція в дореволюційний час і чому? Хто такі самостійники та яка їхня роль в революції? Як вплинула революція 1917 р. на український народ?